

O domově bez hranic

Sumava. Jak zranitelně, jak tajemně vyhlíží tato krajina... Přes její mírné pahorky se táhne ochranný štít jehličnatých lesů a vyvolává ve mně pocit sounáležitosti, i když odtud nepocházím; doprovázejí mě obrazy z dětství, vzpomínky na návštěvy u tety blízko Horní Planě...

Tak začíná Alfons Kriegelsteiner obsáhlou reportáž v Oberösterreichische Nachrichten, v níž pod titulkem „Láska k domovu bez hranic“ píše o úsilí zájmového spolku o záchranu někdejších německých osad na Šumavě.

„Jdu na Zvonkovou. Vlhká, bažinatá krajina, a chladná. Na jaře, když dole Horní Planě kvete, leží na severních svazích Zvonkové ještě sníh,“ pokračuje. „Dnes přestí. Hranice je otevřena. Nikdo tě nezastaví, nanejvýš marast. Bodláčí z bažin se kýve ve větru. Mohutné staré břízy lemuji cestu.“

Přetiskujeme Kriegelsteinerův článek, protože není od věci seznámit se s pohledem druhé strany na problém, poznat, jak „oni“ o záležitosti píšou, s jakými pocity se vrací. Nabízí to možnost seznámit se kromě tónu oficiálních not a legislativních komplikací i s názorem běž-

ných, drobných lidí, kterých se uspořádání věci příštích týká...

NA HROBECH PŘEDKŮ

800 lidí je dnes na Zvonkové — bývalí obyvatelé, jejich děti a vnuci. Před starým domem Božím slouží krumlovský vikář Emil Soukup mši u příležitosti 13. obecního setkání, a je to zároveň premiéra: poprvé stojí Zvonkované znovu u hrobů svých předků, poprvé od odsunu vstupují do svého kostela.

Zvonková byla až do minulého roku pustinou. Jen kostelní ruina zůstala z kdysi kvetoucího místa. Hřbitov ležel v sutinách pod vrstvou půdy. Pak se stal zážrak.

Přišli lidé s krumpáči a lopatami. Dělalí to, co už jejich předkové v těchto místech před více než 300 lety: mýtili les. Trvalo to měsíce. Lesní správa z Č. Krumlova jim předtím vytyčila cestu —

odstranila na 300 stromů. Dobrovolní pomocníci přišli z Rakouska a Německa, a přišli i z Československa...

Modrý dým stoupá z lesa, hční kořeny olši a vrboví. Zapadlý hřbitov, tři tisíce čtverečních metrů velky, byl znovu uvolněn; náhrobky ležely pod trávou a křovím, po kusech musely být dobývány bagrem. Dnes stojí opět v řadě.

Renovaci kostela byl pověřen ing. Karel Groulík z Č. Budějovic. Zřícením hrozící krov se podařilo ještě včas zachránit. Pro překrytí hlavní lodi bylo třeba 440 čtverečních metrů tmavého eternitu a 200 čtverečních metrů měděného plechu. Nově byly instalovány okapy, nově ohozena věž, chybějící stavební části byly doplněny, kostel dostal opět okna. Práce prováděly české firmy.

Děk za to všechno patří iniciativě Horsta Wondraschka z Lince. Jeho matka pocházela ze Zvonkové. On sám je členem zájmového spolku Sumava — Böhmerwald, který si dal za cíl zachránit staré kulturní hodnoty Šumavy. Má zatím 120 členů: 57 Němců, 35 Rakušanů a 28 Čechů. Příštím jeho projektem je renovování kostela sv. Tomáše, pocházejícího z roku 1515.

VZPOMÍNÁNÍ

K bohoslužbě na Zvonkovou dnes přišli lidé zdaleka. „Ještě mě poznáváš?“ — ptá se jeden druhého... Vzpomínají, jak bývalo. Na faráře Aloise Essla, který napsal kroniku obce. Na jeho nástupce Engelmaru Unzeitiga, který vystupoval proti nacistům a zemřel v koncentračním táboře v Dachau při ošetřování ruského zajatce na tyfus Mluví i o vysídlení — o dědovi, kterému bylo 86 let, když mu vtiskl do ruky vozík se zbytkem jeho majetku. „Musel pryč. Při příjezdu do německého sběrného tábora byl mrtev.“

Vyprávění o odsunu mě provázelo celým dětstvím. Jak je sehnal dohromady. Jak je na-

chali vzít s sebou 30 kg zavazadel, než později Američané prosadili zvýšení limitu na 50 kg. Odjížděli v dobytčákách. Museli nosit pásku na rukáve s nápisem N — Němec. Nebo dvě N — německy nacista. Kdo směl zůstat, musel počítat s tím, že bude odeslán k pracovní službě do vnitrozemí, a tak kdo mohl, utíkal.

Nikde je nepřijímali s otevřenou náručí. V Německu ne, ani v Rakousku. Nazývali je „chrousty“, „cikány“. O to větší je dnes jejich zadosťuchování, že to někam dotáhli... Hodinu odsunu nikdy nezapomenu, říká i Walter Franz, dnes žijící v Pólaui ve Štýrsku. Nezní to ale výhrůžně, zní to lítostivě. A svou řeč po mši uzavírá přáním po dobrých sousedských vztazích.

Vztazích, jaké byly dřív pro oblast Zvonkové samostatnosti. Obec vznikla na staré soumarské cestě, která vedla z Horní Planě přes Klaffer do Pasova. Jméno dostala pozvonovité formě okolních hor. R. 1670 tady zřídil kníže Jan Kristián z Eggenburgu pálení dřevěného uhlí. Kolem r. 1705

bylo na Zvonkové 30 dřevěných domů, jak napsal Thomas Galdistl, krumlovský ředitel školy, ve své knize z roku 1903. R. 1857 byla Zvonková povýšena na farnost. R. 1876 vyhořel starý kostel a na jeho místě byl vybudován v letech 1878—79 novogotický kostel. Kolem přelomu století měla Zvonková čtyřtřídní školu, poštovní úřad, řadu spolků — mj. hasičský, veteránský, chovatelů býků. A, abychom nezapomněli, devět hospod. R. 1756 se tu narodila Ursula Karv, babička Adalberta Stifttera; R. 1836 zemřela v Horní Planě, rodišti jejího vnuka.

Mezi válkami byla Zvonková tajným tipem pro vznikající cizinecký ruch — měla dokonce vlastní skokanský můstek. Co bylo po válce, po odsunu Němců, pamatuje Vojtěch Haikl. Jeho otec byl Slovák, matka německého původu. Haikl vyrostl ve Zvonkové; patřivalo mu kdysi hokynářství.

Po odsunu Němců byli na Zvonkové a v dalších vsích Šumavy usídleni Romové. Na Zvonkové směli zůstat do roku 1950, pak museli jít i oni. Byla tu zřízena kasárna pro

pohraničnický. Zvonková se stala vojensky uzavřenou zónou. Od pádu komunistického režimu je území zase přístupné.

A budoucnost? Odsunutí se dožadují svého práva. V jejich měsíčníku „Glaube und Heimat“ byl otištěn otevřený dopis prezidentu ČSFR. „Náprava vysídlení může nastat jen navrácením sudetoněmeckých území sudetoněmecké národnostní skupině,“ uváděl v něm.

Požadavky Zvonkované jsou skromné: postaví si tady drama jednou víkendový domek, aby sem mohli jezdit ve sjelnocené Evropě otevřených hranic — víc nechtějí. A regulární hraniční přechod ze Schönebenu na Zvonkovou. Hornorakouský hejtman už se vyslovil pro. Krumlovský přednosta také. Jen ústřední orgány v Praze ještě váhají.

Jednou ale budou tato malá vrátka mezilidských vztahů znovu otevřena. Jako kdysi, když děti ze Schönebenu chodily na Zvonkovou do školy.

Pak bude jejich láska k domovu skutečně bez hranic...

(vm)

Barokní skvost neshořel

Už od svého vzniku vábil svou jásavou bělostí letní hosty a vital utmácené pouťáky na svahu jedné z Novohradských hor vzcnosný chrám v Dobré Vodě.

Dobrá Voda, to není jenom krásný kamenný barokní chrám na severním svahu hory Vysoká, postavený na místě kapličky v letech 1708 až 1715. Kaplička stávala poblíž místa, kde se 4. října 1701 zjevila u studánky pasáčekovi z Chlupaté Vsi Svatá Panna. Bohatou vnitřní výzdobu chrámu ještě doplnili nádhernými freskami v roce 1729.

Náklady stavby i výzdoby hradil hraběcí rod Buquoyů z Nových Hradů, který navíc nechal postavit při západní straně chrámu panské sídlo, zvané rezidence. Voda ze studánky, u níž se Panna zjevila, byla považována za zá-

nou a odcházeli do světa. Vraceli se o všech svatých. Ta věčná bída lidí odtud vyhněla, ale přitom zde vytvářela zvláštní idylu postavenou právě na bídě, která naváděla lidi k odříkání a pokore. Jednou však nastal den, kdy přestali světu rozumět a rouhavě si myslet, že je Bůh opustil. Byli vyzváni, aby opustili své chudobné domovy a odešli kamkoliv do neznámých končin, mezi neznámé, cizí lidi. Těm se loučili s krajinou svého dětství. Da vychladlých domovů po nich se však nikdo příliš nehrnul. Jen státní úředníci přišli a většinou zůstali. Ovšemže sem nakouklí

